

VERENIGING OUD BROEK IN WATERLAND

Verslag over het jaar 2003

Inleiding

Het maken van een jaarverslag is zo'n gebeurtenis waarbij je het gevoel krijgt: wat vliegt de tijd. Als nieuw (met twee leden uitgebreid) bestuur gingen we op 24 april 2003 van start met frisse moed, goede voornemens en een heel jaar voor ons. Nu is het al weer het moment om de balans op te maken. Het jaarverslag is zoals altijd eendrachtig gemaakt door de bestuursleden en de adviseurs.

Als nieuw bestuurslid van een vereniging verdiep je je in de doelstellingen. Ze staan al jaren achter in het jaarverslag onder het kopje '*Aanmelding nieuwe leden*', maar ik heb de statuten nog eens goed gelezen en noem de doelstellingen graag nog eens expliciet:

1. Het dorps- en landschapsschoon van Broek in Waterland en omgeving te bewaren, te beschermen en te vermeerderen;
2. Het gevoel voor het eigen karakter bij haar ingezetenen te ontwikkelen;
3. De plaatselijke geschiedenis te bestuderen en vast te leggen.

Bij lezing was ik verrast doordat de oprichters (5 april 1965) zulke brede en ambitieuze doelstellingen hebben geformuleerd. Een vooruitziende blik in het belang van de leefomgeving in de breedste zin van het woord.

Met dit in het achterhoofd voorzag het bestuur tijdens de jaarvergadering van 24 april 2003 dat behalve het voortzetten van de primaire zorg voor het beschermde dorpsgezicht en de monumenten ook meer aandacht voor de leefomgeving nodig zou blijken. En dat is uitgekomen:

Voor onze vereniging was het afgelopen jaar niet alleen het jaar van de boerderij (daar hebben we met de najaarslezing uitvoerig bij stil gestaan), maar ook het jaar van de bomen. In een aantal specifieke gevallen hebben we ons krachtig verzet tegen het gemeentelijke kapbeleid en het verlenen van vergunningen om oude, beeldbepalende bomen in ons dorp te kappen. Dat heeft niet alle bomen gered, maar er wel toe geleid dat de gemeente zich anders is gaan opstellen en zijn we zelfs tot samenwerking gekomen. Onder '*Bomen in Broek*' kunt u er meer over lezen.

Ook hebben we vanuit het bestuur uitvoerig commentaar geleverd op de concept welstandsnota die door de gemeente in 2004 moet worden vastgesteld en het bouw- en inrichtingsbeleid voor de komende jaren zal bepalen. Het voornemen in de concept nota om het beschermde dorpsgezicht uit te breiden naar het zuidelijke deel van ons dorp verheugde ons zeer, maar haalt het mogelijk niet. Onze vereniging zal toch ook zonder uitbreiding waakzaam blijven, zie '*Commissie Stads- en Dorpsbeheer*'.

Een heugelijk feit is de terugkeer van een verloren gewaand schouwstuk naar zijn oorspronkelijke locatie in rijksmonument Laan 22/28. Een gedeelte van het betreffende schilderij 'Gezicht over het Havenrak' (ca. 1775) staat afgebeeld op de voorkaft. Het geheel is – als intermezzo van het jaarverslag 2003 – op de middelste pagina weergegeven, voorzien van een beschrijving hoe het schouwstuk kon worden teruggevonden en wat staat afgebeeld.

Naast de meer op het gemeentelijke beleid gerichte acties hebben we de individuele initiatieven kritisch gevolgd. Het dorp is de afgelopen periode weer verfraaid met prachtige

nieuwe of gerestaureerde panden, maar helaas konden niet alle (ver)bouw – en vernieuwingsplannen op alle onderdelen onze goedkeuring wegdragen. Daar waar nodig hebben we dan ook namens de vereniging gereageerd of bezwaar gemaakt.

Alles bij elkaar voor het bestuur en de vereniging een zeer actief, gevarieerd en boeiend jaar, waarbij we steeds onze drie doelstellingen voor ogen hebben gehad. We willen deze lijn ook in het nieuwe verenigingsjaar voortzetten. Daarbij is het van belang de krachten te bundelen. Waar mogelijk zal dan ook samenwerking worden gezocht met anderen, zoals de Dorpsraad en de zusterverenigingen in de gemeente Waterland.

Rest mij nog allen, (**komma weglaten**) die zich voor Waterland hebben ingezet, in het bijzonder onze adviseurs de heer Th.P.J. Kwakman (lid van de commissie Stads- en Dorpsbeheer) en de heer J.W. Niemeijer (ons historisch geweten en beheerder van de collectie), (**komma toevoegen**) van harte te bedanken.

Over alle genoemde ontwikkelingen en behandelde onderwerpen is hierna uitvoerig geschreven. Het bestuur nodigt u van harte uit dit jaarverslag te lezen.

Februari 2003

Namens het bestuur,
Dr F.H. Kesselaar, voorzitter

Bestuur en Jaarvergadering

Op (25 april 2002) **24 april 2003** werd de 36^e algemene jaarvergadering gehouden. De notulen treft u aan op de volgende pagina van dit jaarverslag. Per 31 december 2003 was het bestuur als volgt samengesteld:

- Voorzitter (<i>bestuurslid sinds 2003</i>)	F.H. Kesselaar
- Penningmeester (<i>bestuurslid sinds 1997</i>)	H.G.M. te Boekhorst ¹
- Secretaris (<i>bestuurslid sinds 2003</i>)	W. de Vries ²
- Publiciteit (<i>bestuurslid sinds 1997</i>)	W.J.G. Husslage ³
- Ledenadministratie (<i>bestuurslid sinds 1994</i>)	R. Baltussen - Gerrits

Zie ook de internet site van vereniging Oud Broek:
<http://oudbroek.geschiedenisbank-nh.nl>

¹ **Penningmeester:** Amerbos 44, 1025 ZM, Amsterdam. Tel: 020-6365435.
Bankrekeningnr. Vereniging Oud Broek : 31.07.02.194.

² **Secretariaat:** Roomeinde 22/24, 1151 AP, Broek in Waterland. Tel: 020-4033064.

³ **Rondleidingen, etc. :** Laan 22, 1151 AA, Broek in Waterland. Tel: 020-4031509.

Het ledenaantal is licht gegroeid van 323 op 31 december 2002 naar 326 op 31 december 2003. Van de leden is 270 woonachtig in Broek in Waterland, 2 in Zuiderwoude en de overige 54 verspreid door heel Nederland. Daarnaast vindt er met ruim 20 historisch georiënteerde organisaties een uitwisseling van publicaties plaats. De vereniging telt twee ereleden: dhr. dr. J.W. Niemeijer en dhr. J.P.Mars.

Naast haar eigen financiële middelen beheert de vereniging de volgende fondsen:

1. **Bomenfonds:** Uit dit fonds kunnen bijdragen worden verstrekt voor het aanbrengen of verbeteren van groene elementen in en rond het dorpsbeeld van Broek in Waterland.
2. **Molenfonds:** Het hierin gestorte bedrag (afkomstig van een donatie uit de opgeheven stichting Belmermeermolen) is bestemd voor herbouw van houtzaagmolen 'De Vriendschap' aan de Kloosterdijk te Monnickendam. Mocht de herbouw niet voor een bepaalde datum verwezenlijkt worden, dan vervalt het bedrag aan de vereniging Oud Broek in Waterland.

Notulen van de 37^e jaarvergadering

Donderdag 24 april 2003 om 20.00 uur in het Broekerhuis, Leeteinde 16.

Aanwezig: Dhr. H.G.M. te Boekhorst (waarnemend voorzitter en penningmeester), Dhr. W. Husslage, Mw. R. Baltussen, Dhr. W. de Vries, Dhr. F.H. Kesselaar en ongeveer 40 leden.

1) Opening.

Waarnemend voorzitter dhr. Te Boekhorst opent de vergadering kort na 20.00 uur en heet allen welkom die zijn gekomen ondanks het feit dat er deze avond meerdere interessante activiteiten worden gehouden, zoals een bijeenkomst van Areopagus en een Commissie ROM vergadering over de Veenderijvaart.

2) Notulen van de 36^e jaarvergadering op 25 april 2002.

Deze notulen zijn opgenomen in het jaarverslag 2002 (pagina 3 en 4) en worden zonder opmerkingen of amenderingen gearresteerd.

3) Jaarverslag over 2002: Toelichting en bespreking.

De voorzitter haalt enkele punten uit dit verslag naar voren. Er zijn geen vragen.

4) Financieel verslag, verslag kascommissie 2002 en benoeming kascommissie 2003.

De kascommissie bestaande uit de heren J.P.Mars en J.M.I. Mens verklaren de boeken en bescheiden over het jaar 2002 te hebben gecontroleerd en hebben daarbij geen onregelmatigheden aangetroffen. De commissie verklaart geheel akkoord te gaan met de opgestelde rekening en verantwoording over het jaar 2002. Zij stellen aan de leden voor de penningmeester en het bestuur decharge te verlenen over het jaar 2002, waarmee de vergadering instemt. De kascommissie wordt bedankt voor zijn inspanningen. Dhr. J. Mens verlaat statutair de kascommissie, die daarna wordt aangevuld met dhr. J. Terpstra.

5) Mededelingen bestuur 2002 en 2003: Verkiezing bestuursleden.

Omdat er binnen de statutair geldende termijn geen tegenkandidaten zijn aangemeld worden de heren F.H. Kesselaar en W. de Vries zonder verdere stemming aan het bestuur toegevoegd. Op dit punt tijdens de vergadering voegen de nieuw gekozen bestuursleden zich bij het bestuur aan tafel.

6) Rondvraag.

- Dhr. D. Broeder vraagt of de ledenlijst beschikbaar kan worden gesteld. Indien die niet voor commerciële doeleinden gebruikt wordt, kan via de secretaris een ledenlijst worden verkregen (alleen voor leden).
- Dhr. van Ammers heeft in archieven gespit naar foto's van het Zuideinde en vraagt verdere hulp bij het zoeken. Dhr. Niemeijer verwijst naar het Streekarchief in de Wielingenstraat te Purmerend, dat momenteel nog gesloten is. Ook het archief in Haarlem wordt geadviseerd.
- Mw. Leijdekker vraagt naar de status van de weidemolen. De Vereniging is in gesprek met Staatsbosbeheer over overname van de molen; er wordt gesproken over een locatie in

Waterland waar de molen ook werkelijk gebruikt kan worden. Dhr. Mars licht de historie van de molen toe.

8) Sluiting.

Voordat de vergadering wordt gesloten wordt het bestuur door de waarnemend voorzitter dhr. Te Boekhorst overgedragen aan de nieuw gekozen voorzitter dhr. F.H. Kesselaar. Deze wijdt enkele woorden aan de nieuwe samenstelling van het bestuur dat hiermee weer op volle sterkte is gekomen, met mogelijkheden om nieuwe initiatieven te ontplooiën. Hij memoreert onder andere het initiatief om een website op te zetten voor de vereniging. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de ontwikkelingen binnen de gemeente op het gebied van het beschermde dorpsgezicht en de nota groenbeleid, waarin een wijziging van het kapbeleid wordt voorgesteld.

De nieuwe voorzitter dankt dhr. Te Boekhorst voor zijn waarnemend voorzitterschap, een rol die hij naast het penningmeesterschap gedurende langere tijd met enthousiasme heeft vervuld. Als blijk van waardering wordt dhr. te Boekhorst een geschenk aangeboden, een boek over de inrichting van het landschap in Nederland. Na een koffiepauze is het woord aan Goof Buijs van het burgerkomitee Volgermeerpolder, die een boeiende presentatie geeft over de geschiedenis van de Volgermeer (zie 'Voor- en najaarslezing').

Fotoboek 'Architectuur en wonen in Broek in Waterland'

Na sluiting van de ledenvergadering en voor de pauze wordt aan Olaf Klijn de gelegenheid geboden om zijn initiatief toe te lichten voor het maken van een fotoboek over architectuur en wonen in Broek in Waterland. Het doel is om een 50-tal huizen van buiten en binnen te fotograferen, waarbij in beknopte maar historisch verantwoorde tekst de geschiedenis van het pand wordt belicht. Om een indruk te krijgen kunnen tijdens de pauze enkele drukproeven van in bewerking zijnde panden worden aanschouwd. Van de opbrengst van het boek zal een deel worden afgedragen aan het restauratiefonds voor de Broeker kerk. Het initiatief wordt bijzonder gewaardeerd door de aanwezige leden van de vereniging.

Collectie en publicaties

De in het vorige jaarverslag aangekondigde nieuwe bergplaats kwam in 2003 gereed. Helaas is de beschikbare plaatsruimte veel geringer gebleken dan verwacht, wat de overzichtelijkheid in de opstelling niet ten goede komt. Mede daarom is nagegaan of er niet-essentiële onderdelen waren, die afgestoten konden worden. Na zorgvuldige overweging is een aantal veel plaats vragende publicatie-reeksen afgestaan aan het Waterlands Archief in Purmerend (de Waterkrant, Brandweer-berichten, Ruilverkavelingsrapporten) en aan de Gemeente Waterland (serie uitgaven betr. het Beschermd Dorpsgezicht). Andere uitgaven, doubletten of boeken die niet direct op Broek betrekking hebben, zijn of worden verkocht.

Een en ander levert wel enige ruimte op, maar biedt toch nog onvoldoende soelaas. Misschien daarom gelukkig dat de aanwinsten dit jaar niet heel omvangrijk waren: 12 nummers, vooral bestaande uit geschriften. Hieronder het Notulenboek 1930-'61 van de begrafenisvereniging 'De laatste eer', een dossier betreffende de Belmermeer en de geliquideerde stichting tot

herbouw van de molen aldaar, documentatie betreffende de familie Tolk en de boerderijen-inventarisatie van Broek (in het kader van 'Het jaar van de Boerderij'), geschonken door o.m. P. Beets, H.G.M. te Boekhorst en H.J.F. Kuypers.

Aan andere objecten ontving de vereniging van mevr. A. de Haan-Wiedemeijer een groot Makkumer bord met de voorstelling van een hand-kaaspers, destijds als kwaliteitskenmerk uitgereikt aan de modelboerderij De Erven 4. Van de heer en mevrouw D. Kaars twee zeventiende-eeuwse tinnen lepels, indertijd opgebaggerd uit het Havenrak door D. Kaars Sr. Zoals ook in voorgaande jaren kreeg de beheerder regelmatig vragen en/of wensen voorgelegd, die direct of zijdelings met de collectie verband hielden. Deze werden naar vermogen beantwoord. Een door de beheerder opgestelde beschouwing over het functioneren van de verzameling werd eind 2003 in het bestuur besproken.

Het bestuur had al jaren de sluimerende wens om de namen en overige gegevens op de graven van de begraafplaats te inventariseren. Eens in de zoveel jaren worden graven geruimd en gaat de informatie op de grafstenen verloren. Na enig zoeken op het internet bleek een particulier al een complete inventarisatie inclusief foto's van de graven te hebben uitgevoerd. De vereniging beschikt inmiddels over de gegevens en een CD met het fotomateriaal.

In september verscheen Broeker Bijdragen nr. 49: 'De Broeker kaasmarkt, 1858-1876', samengesteld door drs. Dymphena Groffen uit Amsterdam. Hiervoor werd veel basismateriaal uit de eigen verzameling aangereikt.

Voor- en najaarslezing

a) Voorjaarslezing: Na afloop van de 37^e algemene ledenvergadering (donderdag 24 april 2003) maakte Goof Buijs duidelijk hoe de voormalige Veenderij Zunderdorp kon veranderen in de (inter)nationaal bekende vuilnisstortplaats Volgermeer: (**geen dubbele punt**) In 1920 begon de NV Veenderij Maatschappij met een grootschalige turfwinning in de Volgerweeren ('Volger' is 'molen' en 'Weeren' is 'weiland'). Het gebied zou in 35 jaar worden ontgraven en daarna zou het watervlak worden ingepolderd om weer land te maken (Volgermeerpolder). De praktijk werd anders dan de theorie.

Met hard werken en een mager loon zorgde het turf de eerste jaren voor brood op de plank bij een groot aantal arbeiders in Zunderdorp en Broek in Waterland. Maar na een laatste opleving tijdens de 2^e wereldoorlog was het gedaan met deze industrietak. Steenkolen (**Steenkool**), olie en later aardgas vervingen de ouderwetse turf. Tegelijkertijd was er steeds meer ruimte nodig voor het storten van afval. In eerste instantie ging het om betrekkelijk onschuldig huisvuil, per trekschuit aangevoerd uit Haarlem en later Amsterdam. In de zestiger jaren volgde de dump van chemisch afval in de Volgermeerpolder. Bedrijven als Philips Duphar konden hun (zeer) giftige stoffen tegen betaling kwijt aan de gemeente Amsterdam.

Al in 1962 zorgde een vuilbrand voor enorme rookontwikkeling en vele klachten. In 1980 ontdekten alerte bewoners vaten met doodskoppen in de Volgermeerpolder. Het Burgerkomitee (opgericht in augustus 1980) verwoordde de snel groeiende onrust van omwonenden. In maart 1981 werd (het fel tegenstribbelende) Amsterdam gedwongen de stortplaats te sluiten. Een enorm milieuschandaal – in de top 3 met Lekkerkerk en Gouderak – kwam langzaam aan het licht, gevolgd door een lange periode van

onderzoeken, plannen maken, verontwaardiging en impasses.

Eind 1998 zorgde een nieuw voorstel (bekend als de 'eco-variant') voor een oplossing van slepende conflicten tussen de betrokken partijen. In juli 2002 zette milieuminister Pronk zijn handtekening onder de financiële paragraaf van het isolatieplan (99 miljoen euro). De komende jaren wordt een isolerende bovenlaag aangebracht, waarop zich hoogveen kan ontwikkelen. Naar verwachting kan het gebied rond 2010 worden ingepast in zijn omgeving, met een beperkte toegankelijkheid voor het publiek.

De lezing werd ondersteund met vele verhalen, beelden en filmfragmenten. Een deel van dit materiaal zal worden opgenomen in het boek over de geschiedenis van de Volgermeerpolder (*Van veen tot veen*), waartoe Goof Buijs het initiatief heeft genomen.

- b) Najaarslezing: In het kader van 'Het jaar van de Boerderij' was Mart Groentjes (Boerderijstichting 'Vrienden van de Stolp') op donderdagavond 9 oktober 2003 - in samenwerking met het NUT - naar het Broekerhuis gehaald. Aan de hand van vele dia's werd de rijke geschiedenis van de landelijke bouwkunst in Hollands Noorderkwartier uit de doeken gedaan: van Westfries landhuis tot boerderette. Mart Groentjes wist overtuigend duidelijk te maken dat de resterende 4500 Noord-Hollandse stolpvormen alle aandacht verdienen.

Zijn uitleg over stijlen, streekgebonden typen en opmerkelijke bouwdetails sprak sterk tot de verbeelding. Duidelijk werd hoe de bouwtrant langzaam veranderde van middeleeuwse langhuis boerderijen zonder ramen (met losse hooiberg) tot statige herenboerderijen met een 'stadse' voorgevel. Alles onder één piramidevormig dak: de boeren familie, het vee, het hooi, de akkerbouwproducten en de wagenberging.

Bijzondere details – 'pachtershuisjes', 'goedjaars einden', 'doo-deuren', 'dakpan kapbergen' – passeerden de revue. Zo werd bijvoorbeeld stilgestaan bij de sierlijk uitgesneden 'spiegels' op het dak van menige stolpvorm. Getrapte en later golvende (barokke) patronen in de rietbedekking op de dakpannen laten niet alleen zien dat het betreffende gezin 'onder de pannen' is. Dakpannen boven het woongedeelte (met de schoorsteen) bieden ook bescherming tegen brandgevaar en de rieten gedeelten zorgen voor opvang van schoon drinkwater.

Na de Top 10 van meest monumentale stolpvormen werden bewaard gebleven boeren interieurs en oorspronkelijke Noord Hollandse boerderij tuinen onder de aandacht gebracht. Zo kent de Schermer bijvoorbeeld nog enkele boeren erven met een binnengracht. De kleilaag deed dienst als ophoogmateriaal voor de boerderijterp. Op het ringdijkje tussen de slootjes kon jongvee grazen, onder het toeziende oog van de boer.

Vervolgens uitte Mart Groentjes zijn grote bezorgdheid. Steeds meer (vervallen) boerderijen verliezen hun oorspronkelijke agrarische functie. Over 10 jaar staat er waarschijnlijk geen (**spatie**) koe meer in de wei en slechts 10% van de Noord-Hollandse stolpvormen hebben een beschermd status. Het blijkt moeilijk de stolpvormen een andere functie te geven, zonder de vierkant constructies en de omgeving geweld aan te doen. Jaarlijks verdwijnen er zo'n 20 stolpen door sloop, brand of al te rigoureuze verbouwingen. Dit werd geïllustreerd met dia's van de teloorgang van zeldzaam geworden dakpan kapbergen en enkele wanstaltige stolp 'restauraties'. Gelukkig vormt de Noord-Hollandse stolpvorm ook een inspiratiebron voor de kunst en de hedendaagse architectuur. Dankzij

afsluitende dia's van geslaagde restauraties en inventieve nieuwe stolpfuncties keerden de toeschouwers toch met een positief beeld huiswaarts. (En sommigen naar hun eigen Broeker vierkantconstructie!)

Overige activiteiten

Zoals verwoord in de inleiding van dit jaarverslag heeft de vereniging het afgelopen jaar op zeer vele manieren geprobeerd bijdragen te leveren aan behoud en herstel van het beschermd dorpsgezicht. Voor zover niet elders beschreven in dit jaarverslag volgt hieronder een selectie uit onze activiteiten in 2003.

- c) Contact met de gemeente Waterland: In het kader van de intensivering van de relatie met de gemeente Waterland werden gesprekken gevoerd en via e-mail gecommuniceerd. Met mw mr. drs. A.M.C. van Wijngaarden (beleidsmedewerkster Monumentenzorg) werd gesproken over de relatie tussen haar werkzaamheden en die van de vereniging. Met mw drs. B. Buis (Wethouder voor o.a. Groenvoorzieningen) voerde Oud Broek discussies over kapvergunningen- en groenbeleid, zie *'Bomen in Broek'*.

In overleg met de gemeente, betrokken commissies en belanghebbenden is specifiek gesproken over diverse geplande of gerealiseerde verbouwingen en beplantingen binnen het beschermde dorpsgezicht, die niet in overeenstemming zijn met de bepalingen van het beschermde dorpsgezicht of de verleende vergunningen. Het betreft ondermeer discussies over de beschoeiing van Roomeinde 14/18, beplanting van De Erven 4 en een nieuwe rolstoelingang voor de Broeker kerk. Ook een nieuw bouwplan voor een GSM zendmast tussen de tennisbaan en het voetbalveld vroeg om aandacht en een uitspraak. Oud Broek (**spatie**) sloot zich aan bij de mening van het GSM Comite (**met e accent aigu!**): onder voorwaarden geen bezwaar tegen bouwplan.

- d) Het gemeentelijk kapbeleid: Er is bezwaar gemaakt tegen het: *'afschaffen van de vergunningenplicht voor het kappen van bomen, met uitzondering van een te selecteren bestand van "waardevolle" en monumentale bomen'*. Bij twee gelegenheden werd gebruik gemaakt van de mogelijkheid van inspraak in de commissie ROM. Het mocht echter niet baten: (**punt komma!**) na enkele onbeduidende aanpassingen werd het ingebrachte voorstel uiteindelijk toch door de raad geaccordeerd.

Er is ook bezwaar gemaakt tegen het kappen van 2 grote en beeldbepalende wilgen op het perceel Dorpsstraat 9. Het bezwaarschrift wordt onderbouwd met behulp van ingehuurd expertise en verdedigd voor de **bezwaar(bezwaren)commissie**. Die geeft de vereniging Oud Broek gelijk en adviseert de gemeente de kapvergunning in te trekken. De gemeente negeert dit advies en handhaaft de vergunning, overigens nadat de bomen al waren geveld. Eind 2003 werd met de gemeente gecorrespondeerd over de kapvergunning voor de linde nabij Parallelweg 1. Gezien de gebrekkige gezondheid van de linde werd de vergunning niet aangevochten, maar er wel werd aangedrongen op het herplanten van een boom van enige omvang. Met de gemeente is begin 2004 overeenstemming bereikt, zie *'Bomen in Broek'*.

e) Oud-Hollandse markt en Open Monumentendag 2003: Voor de vereniging Oud Broek(**spatie**) waren de laatste zaterdag van de Broekerfeestweek (16/08, Oud-Hollandse markt) en de tweede zaterdag van september (13/09, Open Monumentendag) de drukste dagen van het jaar. De Oud (**streepje**)Hollandse markt leverde de vereniging 7 nieuwe leden op. Naast Vogelvluchtkaarten en (bundels) Broeker Bijdragen verkochten we weer een aantal reproducties van historische Waterlandse prenten. Het betreft één passe-partout met twee etsen, – Broek in Waterland, resp. Kerk Zuiderwoude – door A. Zeeman, 1732 (in Claas Bruin, Noordhollandsche Arkadia) en een ingekleurde steendruk van ‘Kerk te Broek’, circa 1840 (uit ‘Souvenirs de la Hollande’, van Frans Buffa en Zonen te Amsterdam). Beide zijn gedrukt in een beperkte oplage van 50 stuks en van beide zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar bij Leeteinde 4/6 (tel. 4031703), voor € 10,- zie achterzijde omslag.

In verband met het – voor Waterland – aansprekende thema ‘boerenbouw’ (Het jaar van de Boerderij) en het (wederom) prachtige zomerweer op de Open Monumentendag had de vereniging Oud Broek zorg gedragen voor een kleine tentoonstelling in de Hervormde kerk en een grote variatie aan rondleidingen. Uiteraard stonden bijzondere Broeker vierkantconstructies en discussies of deze panden wel/niet als boerderij zijn gebouwd centraal. Zelfs de NOS toog met de camera naar Broek in Waterland om in het avondjournaal kort verslag te doen van de Open Monumentendag 2003.

Tijdens de Open Monumentendag vond ook (**een**) reünie plaats van personen met de naam Tolk. Dit bleek een groot succes. Desgevraagd verleende Oud Broek bij de voorbereiding en uitvoering van deze reünie haar medewerking. Ook op 11 september 2004 zal Oud Broek invulling geven aan de Open Monumentendag hoewel het thema ‘Verdediging’ (herdenking van de 300ste sterfdag van de beroemde Nederlandse vestingbouwer Menno van Coehoorn) voor ons geen aanleiding zal zijn voor een kleine tentoonstelling of specifieke rondleidingen.

f) Museum De Speeltoren: De vereniging Oud Broek betuigde haar adhesie met de stichting Speeltoren museum te Monnickendam. De gemeente had het voornemen kenbaar gemaakt (**de**) toegekende subsidie voor realisatie van tentoonstellings- en opslagruimten alsnog ongedaan te willen maken. Hiermee wordt ook vereniging Oud Broek indirect de mogelijkheid ontnomen om exposities te houden in een Waterlands museum. Gelukkig heeft de gemeente later in het jaar aangegeven deze subsidie – ondanks de voorgenomen bezuinigingen – ongemoeid te laten.

g) Veenweidemolen: Het houten mechanisme aan de J. van Disweg vraagt voortdurende aandacht van de vereniging. Dit is moeilijk op te brengen door het bestuur of bereidwillige leden. Afgelopen jaren zijn een aantal opties overwogen, maar het enige realistische is overdracht van het monumentale weidemolentje aan Staatsbosbeheer. Er wordt al enige tijd gezocht naar een locatie in de directe omgeving van Broek in Waterland – het liefst dicht bij de huidige plaats – waar het molentje daadwerkelijk functioneel gemaakt kan worden, zie kopje ‘*Opmerkingen bij financieel overzicht 2003*’.

Bomen in Broek

Onze in 2003 afgetreden waarnemend voorzitter dhr. Te Boekhorst meldde het reeds: door de uitbreidingen in het bestuur zou er in het nieuwe verenigingsjaar meer aandacht besteed gaan worden aan de landschappelijke waarden van onze historische omgeving, met name de bomen. De nieuw aangetreden voorzitter onderstreepte dit nog eens. Het is hoog tijd om aan dit onderwerp aandacht te besteden, Broek in Waterland heeft in de afgelopen jaren veel grote bomen verloren zien gaan.

Het is niet zo dat de belangstelling hiervoor vanuit het bestuur nieuw is, zeer integendeel zelfs! Reeds in de statuten is vastgelegd dat de landschappelijke waarden van onze omgeving even belangrijk zijn als de historische: ze worden in één zin genoemd. De aandacht ervoor is echter afwisselend zeer prominent tot nauwelijks zichtbaar geweest. Een van de hoogtepunten was het opstellen van een bomenplan in 1976 samen met Staatsbosbeheer, waarbij een inventarisatie werd gemaakt van het toenmalige bomenbestand en een plan werd gemaakt voor het uitbreiden van het landschappelijke groen. Helaas werd de streek kort daarna (1978) getroffen door de iepenziekte, die in het dorp 122 iepen het leven kostte. Het jaar daarop beklaagde Oud Broek zich over het uitblijven van herbeplanting, die het gevolg was van geldgebrek bij de gemeente.

Reeds in 1973 – bij het maken van het bestemmingsplan beschermd dorpsgezicht – was de toenmalige boombeplanting gedetailleerd vastgelegd. Broek in Waterland was in die tijd bomenrijker dan vandaag. Hoewel dit voor een deel verklaard kan worden uit de natuurlijke levenscyclus van bomen zijn er met name in de afgelopen jaren veel grote bomen gekapt die nog tientallen jaren mee hadden kunnen gaan. Daarbij is er weinig nieuw aangeplant en betreft de schaarse aanplant vaak cultivars die vooral niet te groot worden, ‘moderne trutte boompjes’ dus.

Hoe komt het toch dat er vaak zo weinig aandacht is voor landschappelijke waarden? Enerzijds is het een algemene trend in deze moderne tijd dat de natuur volledig ondergeschikt wordt gemaakt aan het persoonlijk gerief, de zon in je eigen tuin, de auto en het verkeer. Verder zijn bomen ook lastig, geven groene aanslag, verstoppen de goten en laten soms zelfs een takje vallen. Grote bomen zijn wel prachtig, maar dan graag in de tuin van de burens. Een oorzaak die deze landelijke trend ook voelbaar deed worden in onze omgeving was de opheffing van de gemeente Broek in Waterland en het overgaan in de grotere, vanuit het verre Monnickendam geleide gemeente Waterland. Onze gemeente heeft vele jaren lang nauwelijks oog gehad voor de specifieke landschappelijke waarden van Broek in Waterland. Kwam er een nieuwe bewoner in Broek die eigen ideeën had over de inrichting van zijn tuin en daarvoor eerst die prachtige oude bomen moest verwijderen? Geen probleem, de gemeente hielp u wel, kapvergunningen werden standaard verleend. Bezwaren? Niet ontvankelijk verklaard, vaak zelfs niet nadat de **bezwaar(bezwaren)commissie** het bezwaar gegrond heeft verklaard.

De vereniging Oud Broek heeft in de afgelopen jaren herhaalde malen haar stem laten horen en bezwaar gemaakt tegen de kap van bomen, maar altijd kreeg zij nul op het rekest. Ook in het afgelopen jaar 2003 moest de vereniging constateren dat er een groot verschil is tussen

gelijk hebben en gelijk krijgen. Twee grote wilgen aan de Dorpsstraat werden met instemming van de gemeente geveld, ondanks het feit dat een onafhankelijke, beëdigde deskundige had vastgesteld dat de bomen nog vele jaren meekonden en de bezwaarcommissie het bezwaar van de vereniging gegrond had verklaard en adviseerde om de kapvergunning in te trekken.

Met deze ervaringen als achtergrond komt de vraag op: Hoe ziet de toekomst er dan uit? Hierop bestaat een tweeledig antwoord.

In de eerste plaats de houding van de gemeente. Er zijn aanwijzingen dat we met het slopen van de twee wilgen het dieptepunt hebben gehad en dat er een kentering is ingetreden. Dit heeft alles te maken met het aantreden in 2003 van een nieuw college van B&W en het persoonlijke optreden van de wethouder (mw. drs. B. Buis). Zij is verantwoordelijk voor Groenvoorziening en Openbare ruimte en behartigt tevens de belangen van de dorpskern Broek in Waterland. Haar eerste uitgangspunt is: behouden indien mogelijk. Dit vormt (als) **al** een scherp contrast met de eerdere werkwijze.

Een eerste positief resultaat van een voorzichtig gestarte samenwerking met de gemeente betreft de oude bekende lindeboom op de hoek van de Dorpsstraat en de Parallelweg (voor oudere Broekers: '*Dé boom* Van Bonte'). Deze boom was van binnen vèrgaand uitgehold en stond nog slechts op een vijftal 'poten'. De expertise die de vereniging als second opinion had ingeschakeld kwam tot hetzelfde oordeel als de gemeente: Deze boom is niet meer te redden. In eerste instantie was er geen herplantverplichting opgelegd, maar na interactie met de gemeente werd overeengekomen dat er een moeraseik van enige omvang (25 cm) zou worden geplaatst. De Vereniging Oud Broek heeft hiervoor een financiële bijdrage geleverd uit het Bomenfonds, waardoor een grotere boom kon worden aangeschaft.

Het tweede deel van het antwoord op de vraag is ongewis: (**geen dubbele punt**) Het antwoord is aan u, de bewoners van Broek in Waterland. Het kappen van bomen in particuliere tuinen wordt door onze gemeente in 2004 vrijgegeven, dwz. niet meer **vergunningplichtig(zonder s)**, met uitzondering van bomen die de status "monumentaal" of "waardevol" verdienen. Een inventarisatie van waardevolle bomen wordt op het moment van dit schrijven door de gemeente uitgevoerd. Onze vereniging zal zich - voorzover dit mogelijk is - sterk maken voor het opnemen van alle belangrijke bomen in Broek. Helaas zal dit slechts een heel klein deel van het bomenbestand in Broek betreffen. Het komt er nu op aan dat burgers hun eigen verantwoordelijkheid voor de groene waarden in hun omgeving gaan inzien en zelf besluiten om bomen te laten staan of aan te planten.

Daarom willen wij u als lid en lezer vragen om hier op een verantwoorde manier mee om te gaan. Heeft u vragen over bomen in uw eigen tuin betreffende veiligheid en levensverwachting, over mogelijkheden voor aanplant of snoei, of over ziekten, u zult bij ons een luisterend oor vinden en waarschijnlijk een zinvol advies kunnen krijgen. En tenslotte is er het Bomenfonds van de vereniging, uiteraard niet onuitputtelijk qua middelen, maar wel bedoeld om het bomenbestand in ons dorp te behouden en te vermeerderen.

Tot slot een oude wijsheid die tevens de inleiding vormt voor de lezing die na de algemene ledenvergadering van 2004 zal worden gehouden:

*"Wie een boom plant, die zegent het nageslacht,
Wie een boom velst, die vloekt de tijdgenoot."*

Intermezzo Schouwstuk 'Gezicht over het Havenrak' (ca. 1775).

In het jaarverslag van 2001 en 2002 werd al melding gemaakt van een briefwisseling tussen vereniging Oud Broek, Gemeente Waterland, Stichting Cultuurhistorisch Erfgoed Noord-Holland en de eigenaren van het schouwstuk, met de gefundeerde hoop dat het verloren gewaande schouwstuk 'Gezicht over het Havenrak' zou kunnen terugkeren naar zijn oorspronkelijke locatie. Na dertig jaar van groot gemis bevindt het schilderij zich sinds juni 2003 weer in de schouw van Rijksmonument Laan 22/28. Het bijbehorende kleinere schouwstuk 'Laan' is (vooralsnog) niet – via erfgenamen van voormalige eigenaren van Laan 22/28 – teruggevonden, maar ook dit cultuurhistorisch waardevolle schilderstuk bevindt zich vermoedelijk cq. hopelijk nog ergens in Nederland.

Het hiernaast weergegeven schouwstuk is een olieverf schilderij van 44 cm bij 118 cm op doek. Aangezien het merendeel van de bewaard gebleven houtsnijwerken en muurschilderingen van Laan 22/28 voortkomen uit een omvangrijke verbouwing en uitbreiding in 1775, mag worden verwacht dat ook het 'Gezicht over het Havenrak' dit jaartal weerspiegelt. Het schouwstuk is daarmee als het ware een 'kleurrijke foto' uit ongeveer 1775, vanaf de zuidkant van het Havenrak (De Laan) naar de noordkant van het Havenrak (De Erven). Juist dat maakt het schilderij zeer bijzonder voor de geschiedenis van Waterland in het algemeen en Broek in Waterland in het bijzonder. Er zijn slechts weinig afbeeldingen van het aanzicht van dorp in zijn **gloriedagen (een woord)**. En als deze tekeningen, prenten en/of foto's kleur bevatten zijn ze vaak later ingekleurd. Het enige andere bekende – natuurgetrouwe – oude schilderstuk van Broek in Waterland in kleur hangt in het Musée Marmottan te Parijs (Anton Ignaz Melling, 1812).

De grote variatie aan kleur wordt niet getoond op bijgaande zwart/wit foto. Wel is goed te zien dat tussen (nagenoeg) elk huis een slotje was gelegen. De percelen aan De Erven waren met elkaar verbonden door middel van witte voetbruggetjes (zogenaamde 'zijltjes') en aan de zuidzijde van het voetpad hebben de huizen (ook nu nog) een overtuin. De meest markante afbeeldingen op het schouwstuk zijn van links naar rechts:

- Houten scheepje op de voormalige aanlegplaats van de dagelijkse 'veerschuijt' naar Amsterdam.
- Voorloper van bestaande woonhuis De Erven 34-36 (nagenoeg volledig achter de bommenrij)
- Midden 19de eeuw gesloopte stenen woonhuis van Cornelis Klaasz Timmerman (gebouwd omstreeks 1740) op de plaats van De Erven 32. Dit grote vierkante pand kreeg bekendheid

als Het Beroemde Huis ('Vermaardt steenen huijs' of 'Huis met de vier schoorstenen'), met name toen het – van 1792 tot 1821 – werd bewoond door scheepsassurateur en burgemeester Harmen Jansz. Bakker.

- Nog bestaande woonhuis De Erven 26-30, in deze vorm verbouwd door Cornelis Verlaan omstreeks 1740.
- Drietal woonhuizen verwoest door een felle brand in 1902. Goed te zien is vooral de fraaie pronkgevel van het L-vormige woonhuis, in deze vorm uitgebreid door Cornelis Pater (vader van ondermeer Neeltje Pater) omstreeks 1720.
- De Hervormde Kerk, met torenspits in zijn huidige volle glorie. Voor de kerk zijn voormalige gevels van De Erven 16 en De Erven 1 afgebeeld.
- 'Een kleijn Speelhuijs' was blijven staan na sloop van het woonhuis op perceel De Erven 5. Ruim tien jaar na vervaardiging van het schilderij (1787) zou het koepeltje plaats maken voor het woonhuis van Jacob Ros en pas in 1793 verscheen op het belendend perceel de 'chineesche tent' die het aanzicht over het Havenrak is gaan domineren.
- Voormalige pastorie van de Hervormde Kerk (Kerkplein 12), met opvallende zijgevel uit 1734 en theekoepeltje van de dominee.
- Nog bestaande woonhuis Kerkplein 10 uit begin van de 17^e eeuw. Tot omstreeks 1680 bekend als herberg 'Huys van Rustenborch'
- Strakke bestrating en beplanting in franse landschapsstijl langs het Havenrak.

Commissie Stads- en Dorpsbeheer

De taak van de Commissie Stads- en Dorpsbeheer (cie. SDB) is: Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Waterland te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet en over de gemeentelijke monumentenzorg in zijn algemeenheid. Daarnaast verzorgt de commissie desgevraagd adviezen over de toepassing van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in de aangewezen stads- en dorpsgezichten.

De cie. SDB bestaat uit een voorzitter, een secretaris en negen leden. Drie van de leden worden door de gemeente benoemd op voordracht van de oudheidkundige verenigingen. De heer Th. P.J. Kwakman vertegenwoordigt binnen de cie. SDB de vereniging Oud Broek. Hieronder geeft hij een opsomming van uitgebrachte commissie-adviezen in 2003. Het betreft alleen die plannen binnen het beschermd dorpsgezicht van Broek in Waterland, inclusief directe omgeving:

Roomeinde 30	Uitbreiding woonhuismonument. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Galggouw 2	Uitbreiding woonhuis. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Dorpsstraat 9	Kappen van twee wilgen. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Havenrak 5	Wijziging gebruik woning als galerie/winkel. <i>Advies: geen bezwaar behoudens opmerking m.b.t. (punt!) parkeerdruk.</i>
Molengouw 34	Kappen van een kastanje. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Roomeinde 32	Kappen van een es. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Keerngouw 16	Oprichten van een bijgebouw. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
De Erven 4	Het knotten van 11 wilgen en het plaatsen van diverse bomen.

	<i>Advies: de commissie hecht zeer veel waarde aan het doorzicht vanaf het begin van het Kerkepad op Watergang. Dit(Deze) dient daarom behouden te blijven. Bomen die doorzicht belemmeren dienen verwijderd te worden. De zichtlijnen werden tijdens bespreking vastgesteld.</i>
De Erven 3	Plaatsen dakvenster in woonhuismonument. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Roomeinde 10	Kappen van een den en een berk. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Roomeinde 30	Kandelaberen van een wilg. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Cornelis Roelestraat	Het bouwen van 10 woningen op terrein van 't stokpaardje. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Wagengouw 46	Oprichten van een bijgebouw. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Nieuwland 27	Inrichten praktijkruimte huisarts achter RABO-bank. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Eilandweg 29	Plaatsen dakkapel op voorgevel. <i>Advies: bezwaar, voldoet niet aan dakkapellen richtlijnen.</i>
De Erven 4	Plaatsen erfafscheiding voorgevel. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Noordmeerweg 16	Plaatsen van dakkapel op woning. <i>Advies: bezwaar, strijdig met dakkapellen richtlijnen.</i>
De Erven 2	Veranderen bestemming en interieur. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Kerkplein 13	Maken van een invalidentoegang in zuidelijk portaal. <i>Advies: bezwaar, de commissie vindt de ingreep te groot waardoor het 18^e eeuwse portaal te zeer wordt aangetast. Naar een andere oplossing dient gezocht te worden.</i>
Molengouw 34	Het realiseren van twee extra hotelkamers in schapenschuur. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Dorpsstraat 16	Vervangen hekwerk voorzijde woning. <i>Advies: bezwaar, vanwege het bijzondere karakter van dit hekwerk wordt voorgesteld het hekwerk te restaureren.</i>
Zuideinde 2	Gedeeltelijk veranderen en interne verbouwing woning. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Roomeinde 14/18	Aanleg terras, plaatsen beschoeiing en wijziging tuin. <i>Advies: bezwaar: het plan met dubbele beschoeiing en een grothouten doorlopend terras keurt de commissie af. Wijziging tuin is akkoord.</i>
Dorpsstraat 9	Uitbreiding van een woning. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Roomeinde 14/18	Plaatsen erfafscheiding. <i>Advies: de erfafscheiding dient transparant te zijn.</i>
Nieuwland 28	Oprichten van een tuinhuis en garage/berging. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Keerngouw 20	Verplaatsing bijgebouw. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Leeteinde 9	Kappen van een populier. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
De Erven 3	Restaureren van een theekoepel. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Keerngouw 5a	Plaatsen erfafscheiding. <i>Advies: geen bezwaar.</i>

Heemsweer 31	Veranderen raamkozijn in voorgevel. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Havenrak 27	Kappen van een wilde kers. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Nieuwland 18	Veranderen raamkozijn in voorgevel. <i>Advies: geen bezwaar.</i>
Drs. J. van Disweg	Het plaatsen van een mast t.b.v. mobiele telefonie. <i>Advies: na aanvullende informatie over kleur, hoogte en doorsnede ging de commissie akkoord.</i>
Burg. P. Ph. Paul plants.	Plaatsen van een blokhut. <i>Advies: in principe is de commissie tegen het plaatsen van dergelijke blokhutten en adviseert de nodige wijzigingen aan te brengen.</i>
Roomeinde 19	Het vergroten van een bestaande dakkapel op woonhuismonument. <i>Advies: na enige wijzigingen geen bezwaar.</i>
Waterland algemeen	Bespreking Welstandsnota.

Welstandsnota Waterland.

De tweede kamer heeft op 13 maart 2001 ingestemd met het wijzigingsvoorstel van de Staatssecretaris J.Remkes op de Woningwet. De nieuwe Woningwet heeft forse gevolgen voor het gemeentelijk welstandstoezicht. Die gevolgen zijn vooral structureel, maar belangrijk is ook de eis dat alle gemeenten die welstandstoezicht willen voeren binnen 18 maanden na inwerkingtreding van de wet een welstandsnota moeten hebben opgesteld waarin precies staat omschreven voor welke gebieden en welke objecten welk welstandsbeleid en welke criteria van toepassing zijn.

Het opstellen van een welstandsnota is een exercitie waar minimaal 12 maanden voor moet worden uitgetrokken en die qua tijds- en kennisinvestering een grote inspanning vraagt. **Maarspatie** het is noodzakelijk. Indien de gemeenteraad 18 maanden na inwerkingtreding van de Wet nog geen welstandsnota heeft vastgesteld, kan de gemeente geen wettelijk gedragen welstandstoezicht meer uitoefenen. Ook op zaken die niet zijn opgenomen in de nota, kan geen welstandstoezicht van toepassing zijn; men kan immers niet toetsen als er geen toetsingskaders zijn.

De welstandsnota bestaat in principe uit twee delen: zaken van procedurele aard en zaken van inhoudelijke aard. In het procedurele deel wordt bijvoorbeeld geregeld:

- vaststelling, wijziging en evaluatie van de welstandsnota.
- zittingsduur, samenstelling en taken van de welstandscommissie.
- de openbaarheid van vergaderen.
- verantwoording door de welstandscommissie en B&W.
- excessenregeling.

In het inhoudelijke deel wordt omschreven:

- de visie op het ruimtelijke kwaliteitsbeleid.
- algemene criteria als uitgangspunt.
- omschrijving van de gebieden waarop welk welstandsregime van toepassing is (gebiedsgerichte criteria).

- criteria voor veel voorkomende kleine bouwwerken.
- de objectgerichte criteria voor de in die gebieden te nemen bouwinitiatieven.

Welstandstoezicht werd ooit ingesteld om te voorkomen dat bouwwerken de openbare ruimte zouden ontsieren. Nog steeds wordt bij iedere aanvraag voor een bouwvergunning beoordeeld of het betreffende bouwwerk niet in strijd is met 'redelijke eisen van welstand'. De welstandsbeoordeling is volgens Art. 12 van de Woningwet gericht op het uiterlijk en de plaatsing van een bouwwerk. Het bouwwerk moet zowel op zichzelf als ook in zijn omgeving worden beoordeeld, waarbij ook verwachte veranderingen van de omgeving een rol kunnen spelen. Art. 12 maakt duidelijk dat de welstandsbeoordeling een complex gebeuren is, waarbij deskundigheid en kennis van de omgeving vereist is. Het doel van het welstandstoezicht is om, in alle openheid, een bijdrage te leveren aan de schoonheid en de aantrekkelijkheid van de gemeente.

In juli 2000 gaf de gemeente Waterland de Stichting Welstandszorg Noord-Holland opdracht tot het opstellen van een welstandsnota. Daarbij werd de landelijke model welstandsnota als uitgangspunt gebruikt. Het proces werd intensief begeleid door een gemeentelijke werkgroep. Voorafgaand aan de besluitvorming over de welstandsnota in de gemeenteraad heeft het concept van de welstandsnota Waterland vanaf 14 november 2003 (voor de duur van vier weken) voor inspraak van de bevolking ter inzage gelegen. De Vereniging Oud Broek heeft van deze inspraakprocedure gebruik gemaakt door **uitvoerig** commentaar te leveren op de conceptnota. Na goedkeuring van de welstandsnota door de gemeenteraad, zal bovengenoemde nota door de cie. SDB officieel in gebruik worden genomen.

Th.P.J. Kwakman

Veranderingen in het dorpsbeeld

Vorig jaarverslag opende deze paragraaf met de constatering dat een deel van ons monumentale dorp ‘in de steigers lijkt te staan’. Begin 2003 waren nagenoeg alle steigers afgebroken, en – in dat opzicht – kan 2003 worden gekenschetst als ‘minder turbulent dan voorgaande jaren’. De drie voornaamste veranderingen binnen het beschermd dorpsgezicht – reconstructie van de stolpboerderij De Erven 4, realisatie van het statige houten woonhuis De Erven 42, restauratie van de voormalige timmermanswerkplaats Keerngouw 16 – vonden (grotendeels) in 2002 plaats. Vorig jaar beschreven restauraties en verbouwingen, zoals Roomeinde 14/18, Havenrak 19 en **spatie**De Erven 3 kwamen begin 2003 (met een nieuwe verflaag) in een afrondende fase.

Er kunnen wel enkele kleine veranderingen in het dorpsgezicht worden opgesomd. Zo werd het houten woonhuis Roomeinde 15 op een inventieve manier vergroot en voorzien van een aantal dakkapellen. Ook het stenen woonhuis Roomeinde 30 werd uitgebereid, maar dit bleef beperkt tot het doortrekken van een zadeldak. De beplanting van Roomeinde 39 werd sterk teruggesnoeid, waardoor het bijzondere 19^e eeuwse geveltje weer goed zichtbaar is geworden. Tegen het vierkante woonhuis van Noordmeerweg 16 werd een schuurtje met staldeuren gebouwd. De makelaar op het iets oudere schuurtje werd vervangen. Het opvallende nieuwe ornament werd door de eigenaar (dhr. De Gier) vervaardigd op basis van een oude lamp van de rommelmarkt.

In de tuin van Havenrak 25/27 staat nog een van de weinige oorspronkelijke lantaarnpalen uit een legaat van Geertje Pols (1785). In 2003 heeft deze lantaarnpaal weer een bijpassende monumentale lantaarn gekregen. Hopelijk is dit een aanzet om de – eind jaren zeventig in gang gezette – vervanging van onooglijke ‘jaren zestig lantaarnpalen’ (beter bekend als ‘de UFO’s’) nieuw leven in te blazen. Op de gevel van Dorpsstraat 20/22 werd het donkergrijs vervangen door lichtgrijs en wit. Op de (tuin)ornamenten van Dorpsstraat 24 werd het detonerende blauw vervangen door een passend donkergroen. Eind 2003 werd een start gemaakt met de uitbreiding van het stenen woonhuis Dorpsstraat 9. Het wachten is nu op de restauratie van Laan 46, waarbij naar verluid zal worden teruggegrepen op de oorspronkelijke houten vorm, overeenkomstig Havenrak 7.

Hoewel de Eilandweg, het Zuideinde, de Molengouw en het oudste gedeelte van de Wagengouw nog steeds niet (officieel) tot het beschermd dorpsgezicht van Broek in Waterland kan worden gerekend, krijgt het zuidelijk gedeelte van Broek in Waterland dit jaarverslag de meeste aandacht. In het voorgaande jaarverslag werd reeds melding gemaakt van de sloop van een stolpboerderij met prachtige authentieke kaakberg aan het begin van de Wagengouw. Daarbij werd de hoop uitgesproken dat iets van het oorspronkelijk agrarische bouwwerk terug te vinden zou zijn in het nieuw te bouwen woonhuis (Wagengouw 3). Dit werd werkelijkheid toen medio 2003 een sierlijk – eind negentiende eeuws ogende – houten woonhuis gestalte kreeg. Het achtergedeelte heeft inderdaad weer de vorm van een kaakberg en de moderne accenten zijn zodanig verwerkt dat het gehele bouwwerk associaties oproept met een gerestaureerde boerderij. Ook de nieuwe **boerenschuur (een woord)** met overbouw is een lovenswaardige en bijpassende houten constructie.

Begin 2003 werd het uitbouwtje aan de straat van Zuideinde 7-9 gerestaureerd. Het grote raam werd daarbij vervangen door twee kleinere ramen, welke beter passen in het dorpsbeeld. Het naastgelegen stenen woonhuis Zuideinde 11 kreeg een vriendelijker aanzicht door beplanting, markiezen en een lichtere kleurstelling. Eind 2003 werd gestart met de verbouwing van het tegenoverliggende Zuideinde 2. Ook hierbij verdwijnt een detonerende kolossale glazen voorgevel uit het straatbeeld.

De noord- en oostgevel van Zuideinde 20 was al vernieuwd in 2002 en de westgevel volgde in 2003. Alleen het uitbouwtje tussen de noord- en de westgevel heeft nog een restauratie om **spatie**het woonhuis - met de monumentale open stolpconstructie - weer een voornaam **spatie**aanzien te geven. Tenslotte werd in 2003 – na jaren van touwtrekken over het al dan niet slopen – begonnen met de restauratie van de naoorlogse sociale huurwoningen Zuideinde 17 t/m 23.

Overzicht van baten en lasten over het jaar 2003

<u>Inkomsten</u>		<u>Uitgaven</u>	
Contributies	E 2664,50	Lidmaatschap en contributies	E 146,40
Toeslag op contributies	E 651,11	Verzekeringspremie	E 46,45
Subsidie Gemeente Waterland	E 256,85	Bestuurskosten	E 578,72
Giften	E 17,50	Publicaties	E 1945,72
Rente	E 432,34	Bijeenkomsten	E 206,95
Verkoop artikelen	E 453,00	Beheer collectie	E 300,00
Rondleidingen	E 200,00	Kosten Open Monumentendag	E 89,15
Diversen	<u>E 262,20</u>	Representatie	E 74,49
	<u>E 4937,50</u>	Diversen	E 459,99
			<u>E 3847,87</u>
Inkomsten	E 4937,50		
Uitgaven	<u>E 3847,87</u>		
Batig saldo	<u>E 1089,63</u>		

Vermogenstoestand per 31 december 2003

Bank- rekening courant	E 696,87	Kapitaal 1 jan. 2003	E 9565,91
- rendementrekening	E 17366,76	Reserve weidemolen	E 6409,09
Tentoonstellingsmateriaal	<u>E 1,00</u>	Batig saldo 2003	<u>E 1089,63</u>
	<u>E 18064,63</u>		<u>E 18064,63</u>

Opmerkingen bij financieel overzicht 2003

1. Het jaar 2003 was financieel gezien een rustig jaar. Geen uitschieters van betekenis, aan inkomstenkant noch aan uitgavenkant.
2. Het boekjaar kon worden afgesloten met een batig saldo ad € 1.089,63. Dit mede dank zij die leden, die een hoger bedrag overmaakten dan de minimum-contributie. Het bestuur wil daarvoor gaarne zijn dank betuigen.
3. Aan publicaties verschenen het jaarverslag 2002 en Broeker Bijdrage nr. 49 (de Kaasmarkt in Broek), waarvoor enig honorarium is uitbetaald.
4. Onder de post '*Diversen*' aan de uitgavenkant is o.m. opgenomen een bedrag voor deskundige adviezen i.v.m. door het bestuur ingebrachte bezwaren tegen gemeentelijke beslissingen. Met name tegen vergunningen tot het kappen van bomen. Tevens is in die post opgenomen een bedrag wegens inventarisatie van het Broeker bestand aan stolpboerderijen.
5. De post '*Diversen*' aan de inkomstenzijde bestond voor een groot deel uit onjuiste overboekingen, welke weer rechtgezet moesten worden met gelijke terugbetalingen uit de overeenkomstige post aan de uitgavenkant.
6. Ten aanzien van de weidemolen zijn besprekingen gaande met Staatsbosbeheer omtrent mogelijke overdracht. Voor eventuele kosten wegens afkoop onderhoud is twee jaar geleden reeds een bedrag opgenomen als reserve. Het nu daarvoor vermelde bedrag is gelijk aan vorig jaar.

Informatie over vereniging Oud Broek

Op 5 april 1965 werd de Vereniging Oud Broek opgericht. Sindsdien is de taak van Oud Broek niet veranderd, namelijk: “... *het dorps- en landschapsschoon van Broek in Waterland en omgeving te bewaren, te beschermen en waar mogelijk uit te breiden, het gevoel voor het eigen karakter bij haar ingezetenen te ontwikkelen en de plaatselijke geschiedenis te bestuderen en in geschrift vast te leggen.*” Door schenking en aankoop beheert de vereniging bovendien een groot aantal historische geschriften, afbeeldingen en andere objecten betreffende Broek in Waterland en omgeving.

Nieuwe leden krijgen een welkomstpakket, bestaande uit enkele jaarverslagen en Broeker Bijdragen (over uiteenlopende onderwerpen uit de Waterlandse geschiedenis). De leden worden vervolgens op de hoogte gehouden van eventuele ontwikkelingen in het dorpsbeeld; dragen via de contributie bij aan het behoud van historische geschriften en voorwerpen omtrent het dorp; krijgen de gelegenheid tot het bijwonen van lezingen en excursies over Broek in Waterland en omgeving; ontvangen het jaarverslag en nieuwe Broeker Bijdragen. Inwoners van Broek in Waterland zijn lid voor minimaal € 7,50 per jaar. In verband met verzendkosten is de contributie voor leden buiten Broek in Waterland minimaal € 10,- per jaar.

Dhr. H.G.M. te Boekhorst, Amerbos 44, 1025 ZM, Amsterdam-Noord.
Tel: 020-6365435 (Rekeningnummer Vereniging Oud Broek: 31.07.02.194)

De volgende uitgaven worden door de vereniging Oud Broek aangeboden:

- Broeker Bijdragen 1990 - 1997 (nrs. 31 ^{t/m} 40). Gebundelde uitgave deel III: € 16,--
- Reproductie passe-partout twee etsen ‘Broek resp. Zuiderwoude’ uit 1732: € 10,--
 - Reproductie ingekleurde steendruk ‘Kerk te Broek’ uit circa 1840: € 10,--
- Losse nummers van zowel de Broeker Bijdragen als de jaarverslagen: € 1,--
 - De Vogelvluchtkaart van Broek: Poster, incl. Boekje € 3,50
 - Boekje behorend bij Vogelvluchtkaart € 1,--

E.e.a.: Zolang de voorraad strekt, af te halen aan het adres Leeteinde 4/6 (tel. 4031703).